

**Інвестиційна діяльність в Сумській області:
сучасний стан та шляхи покращення**

Наумко Ю.С.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки

Сумського національного аграрного університету

У статті розглянуто стан інвестицій та їх вплив на інвестиційні процеси у Сумському регіоні. Досліджено напрями залучення інвестицій та джерела їх фінансування. Проаналізовано динаміку капітальних та прямих інвестицій за джерелами фінансування, видами активів, видами економічної діяльності, по містах та районах. З'ясовані сучасні перспективи і проблеми здійснення інвестиційної діяльності та визначено можливі шляхи подолання кризи інвестицій в області.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, прямі інвестиції, область, інвестиційна діяльність.

**Наумко Ю.С. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В
СУМСКОЙ ОБЛАСТИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПУТИ
УЛУЧШЕНИЯ**

В статье рассмотрено состояние инвестиций и их влияние на инвестиционные процессы в Сумском регионе. Исследованы направления привлечения инвестиций и источники их финансирования. Проанализирована динамика капитальных и прямых инвестиций по источникам финансирования, видам активов, видам экономической деятельности, по городам и районам. Выявлены современные перспективы и проблемы осуществления

инвестиционной деятельности и определены возможные пути преодоления кризиса инвестиций в области.

Ключевые слова: инвестиции, капитальные инвестиции, прямые инвестиции, область, инвестиционная деятельность.

Naumko J.S. INVESTING ACTIVITIES IN THE SUMY REGION: CURRENT STATE AND WAYS OF IMPROVEMENT

In article the condition of investments and their influence on investment processes in the Sumy region is considered. The directions of investment attraction and sources of their financing are researched. Dynamics of capital and direct investments on financing sources, asset types, types of economic activity, on the cities and areas is analysed. Modern prospects and problems of implementation of investing activities are found out and possible ways of overcoming crisis of investments into areas are determined.

Keywords: investments, capital investments, direct investments, region, investing activities.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток економіки будь якого регіону нерозривно пов'язаний з інвестиційними процесами. Саме обсяг залучення, використання чи обмеження інвестицій керівництво області може визначати суб'єктивно відповідно до своїх соціально-економічних та національних особливостей регіону. Незважаючи на це питання активізації інвестиційної діяльності є досить актуальним, як для України в цілому, так і для Сумської області зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційної діяльності та залучення інвестиційного капіталу в економіку досліджували такі науковці: Л. Борщ, А. Гальчинський, П. Самуельсон, А. Пересада, П. Саблук, А.Гайдучський, А. Дука, Т. Шталь, В. Савчук, М. Бандура, В. Хобта, В. Шевчук та інші.

Однак, незважаючи на значні дослідження науковців, питання інвестиційного процесу, джерел фінансування та напрямів активізації інвестиційної діяльності в області вимагають подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження інвестиційної діяльності в Сумській області, зокрема капітальних та прямих інвестицій, а також шляхів покращення інвестиційного стану регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з ч. 1 ст. 2 Закону «Про інвестиційну діяльність» інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій суб’єктів права щодо реалізації інвестицій. Пункт 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів», затверджений наказом Мінфіну України від 31 березня 1999 р. № 87, визначає інвестиційну діяльність інакше, а саме як придбання та реалізацію тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [4].

М.П. Денисенко визначає інвестиційну діяльність як комплекс заходів і дій фізичних і юридичних осіб, які вкладають свої ресурси з метою отримання прибутків [2, с. 59], О.М. Вінник – як різновид господарської діяльності, тобто як систематичні дії організаційно-майнового характеру, спрямовані на вкладення інвестицій на довготривалій або постійній основі з метою визначення соціально-економічного ефекту, насамперед – отримання прибутку [1, с. 11-12].

Також ст. 3 Закону «Про інвестиційну діяльність» фактично розглядає як особливий вид інвестиційної діяльності інноваційну діяльність, тобто діяльність, спрямовану на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об’єкти інноваційної діяльності. Інвестиційну діяльність, як і будь-яку іншу, можна розглядати через категорії суб’єкта і об’єкта [4].

У січні - вересні 2016р. підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 3382,6 млн. грн. капітальних інвестицій, що у розрахунку на одну особу склало 3030,6 грн. Порівняно з

січнем-вереснем 2015р. обсяг капітальних інвестицій збільшився на 38,8% (таблиця 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій у січні-вересні 2016	
	тис.грн.	у % до загального обсягу
Усього	3382624	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	26761	0,8
коштів місцевих бюджетів	201411	6,0
власних коштів підприємств та організацій	2427008	71,7
кредитів банків та інших позик	327946	9,7
коштів іноземних інвесторів	—	—
коштів населення на будівництво житла	392796	11,6
інших джерел фінансування	6702	0,2

Джерело:[6].

Майже всі капітальні інвестиції (98,9% загального обсягу) освоєно у матеріальні активи. Питома вага капітальних інвестицій у будівлі та споруди становить 29,7% загального обсягу, на придбання, модернізацію та вдосконалення машин, обладнання, інвентарю та транспортних засобів – 65,2%. У нематеріальні активи спрямовано 1,1% загального обсягу капітальних інвестицій, з яких 44,2% становлять витрати на оновлення та поліпшення програмного забезпечення та баз даних; 12,7% – на придбання прав на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні

права, патенти, ліцензії, концесії тощо.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 71,7% загального обсягу інвестицій. Частка коштів населення на будівництво житла становила 11,6%. За рахунок запозичених коштів, а саме кредитів банків та інших позик, освоєно 9,7% капітальних інвестицій.

Так освоєно (використано) капітальних інвестицій по містах та районах 3382624 грн. у січні-вересні 2016році та 3030,6грн. на одну особу (таблиця 2).

Таблиця 2

Капітальні інвестиції по містах та районах

Назва	Освоєно (використано) капітальних інвестицій у січні-вересні 2016		
	тис.грн.	у % до загального обсягу	на одну особу, грн.
<i>Сумська область</i>	3382624	100,0	3030,6
м.Суми	1310045	38,7	4847,1
м.Глухів	32814	1,0	983,6
м.Конотоп	256958	7,6	2814,3
м.Лебедин	34715	1,0	1326,8
м.Охтирка	27718	0,8	574,1
м.Ромни	28234	0,8	697,2
м.Шостка	52844	1,6	681,1
<i>райони</i>			
Білопільський	109301	3,2	2155,9
Буринський	60766	1,8	2398,6
Великописарівський	60682	1,8	3105,5
Глухівський	64751	1,9	2734,2
Конотопський	88339	2,6	2990,2

Краснопільський	91676	2,7	3167,4
Кролевецький	76490	2,3	1980,4
Лебединський	75720	2,2	3758,9
Липоводолинський	80119	2,4	4185,3
Недригайлівський	13835	0,4	558,0
Охтирський	54185	1,6	2055,0
Путивльський	28860	0,9	1029,7
Роменський	78206	2,3	2328,2
Середино-Будський	7123	0,2	425,1
Сумський	282587	8,4	4514,7
Тростянецький	350775	10,4	9844,9
Шосткинський	68449	2,0	3257,9
Ямпільський	47432	1,4	1953,5

Джерело:[6].

У січні-вересні 2016р. найбільшу частку (39,3%) від усіх капітальних інвестицій по області освоєно підприємствами сільського, лісового та рибного господарства. Значний обсяг інвестицій вкладено промисловими (32,0%) та будівельними (9,6%) підприємствами.

Станом на 01.10.2016 з початку інвестування в економіку області залучено 195,8 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що на 1,7% менше обсягів інвестицій на початок 2016 року та в розрахунку на одну особу складає 175,4 долара США.

Протягом січні-вересні 2016 року в економіку регіону іноземними інвесторами вкладено 7 млн. доларів США, вилучено – 1,9 млн. доларів США. Зменшення загального обсягу прямих іноземних інвестицій за рахунок курсової різниці становить 8,5 млн. доларів США.

Інвестиції надійшли з 30 країн світу. З країн Європейського Союзу з початку інвестування внесено 171 млн. доларів США (87,3% загального обсягу акціонерного капіталу), інших країн – 24,8 млн. доларів США (12,7%).

Продовжується реалізація проектів міжнародної технічної допомоги, а саме:

- III фази спільного Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» – реалізуються 39 мікропроектів у сферах охорони здоров'я, водопостачання, енергозбереження, захисту навколишнього середовища, створення та функціонування сільськогосподарських кооперативів (завершено будівництво 16,9 км водогінних мереж, реконструкцію 7 джерел водопостачання, ремонтні роботи та придбано медичне обладнання для 10 фельдшерсько-акушерських пунктів та амбулаторій загальної практики – сімейної медицини, відновлено вуличне освітлення в 3 населених пунктах, реалізовано заходи з енергозбереження в 15 дитячих навчальних закладах, у тому числі проведено реконструкцію 7 котелень із встановленням котлів, що працюють на альтернативних видах палива, придбано сільськогосподарське обладнання для 4 сільськогосподарських кооперативів);

- III фази швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO – реалізуються проекти з сільського водопостачання в 3 районах (завершено будівництво 5,2 км водогінних мереж, реконструкцію 2 джерел водопостачання, підключено до мережі водопостачання 246 домогосподарств), сільського водовідведення – у 1 районі (прокладено 0,8 км мереж, виконано підготовчі роботи, необхідні для монтажу комплексу очисних споруд), міського водопостачання – у 2 містах (завершено будівництво магістрального водопроводу протяжністю 0,5 км, придбано 2 насоси ЕЦВ), інтегрованого поводження з твердими побутовими відходами – у місті Глухів та Глухівському районі, підтримки ініціатив об'єднаних територіальних громад щодо розробки стратегії водопостачання та програм із модернізації та розвитку системи водопостачання – у Березівській об'єднаній територіальній громаді.

З метою презентації економічного та інвестиційного потенціалу регіону проведено XIII Міжнародну універсальну виставку «Слобожанський міст-2016», у якій взяли участь до 40 підприємств. Поряд з цим у рамках проведення зазначеної виставки відбувся Міжнародний бізнес-форум «Відчиняємо ворота в Європу», під час якого підписано Меморандум про співпрацю щодо створення Агенції регіонального розвитку Сумської області, представлено індустріальні

(промислові) парки регіону «Свема» та «Тростянець» тощо. Поряд з цим у 2016 році економічний та інвестиційний потенціал області презентовано у Китайській народній республіці та Республіці Македонія [5].

Отже, Сумська область залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в області.

В області здійснюються заходи в напрямі розвитку інвестиційної інфраструктури, а саме:

1. продовжується робота по реалізації Закону України "Про індустріальні парки", яким передбачено державну підтримку облаштування індустріальних парків;

2. проводиться робота щодо забезпечення методологічної та інформаційної підтримки суб'єктів індустріальних парків, сприяння в отриманні ними державної підтримки відповідно до законодавства, а також, в залученні інвестицій для їх облаштування та функціонування [3].

Сьогодні в Реєстр індустріальних парків вже включено 14 таких парків. Ще 7 індустріальних парків створено і знаходяться в процесі підготовки документів, необхідних для включення їх у вказаний Реєстр.

У 2016 році міськрадою м. Шостка подано та прийнято Мінрегіонбудом заявку на фінансування робіт щодо облаштування індустріального парку "Шостка" за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

Також, з 2002 року в смт. Малинівка Чугуївського району Харківської області функціонує приватний індустріальний парк "Малинівка", а з 2010 року на території підприємства ПрАТ "Камвольно-суконна компанія "Чексіл" – індустріальний парк "Чексіл". У м. Суми на території Сумської камвольно-прядильної фабрики (виробничі потужності якої збережено та використовуються одним із учасників парку) створено і функціонує індустріальний парк "Патріот". 17 червня 2016 року у Херсоні презентовано індустріальний парк "KhersonIndustrialPark" (утворений на базі

ТОВ "Укрсільгоспмаш").

Нормами Митного кодексу України (стаття 287) передбачено звільнення від сплати ввізного мита товарів, які ввозяться іноземними інвесторами на строк не менше трьох років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями.

Розмитнення таких товарів здійснюється у першочерговому порядку.

Започатковано на постійній основі діалог з бізнесом для врегулювання проблемних питань з інвесторами - щоквартальні робочі зустрічі за участю представників міністерств та бізнесу.

Крім того, з метою пошуку дієвого механізму залучення іноземних інвестицій в Україну, збільшення обсягу іноземних інвестицій, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективній взаємодії інвесторів з державними органами здійснюються заходи щодо створення Офісу із залучення інвестицій і супроводження інвесторів (далі - Офіс). Офіс буде створено при Кабінетові Міністрів України, він буде працювати як координаційний механізм.

Організаційну та фінансову підтримку створення та функціонування Офісу забезпечить організація Western NIS Enterprise Fund.

Кабінетом Міністрів України також прийнято рішення про запровадження посади Урядового уповноваженого з питань інвестицій, який буде координувати діяльність Офісу та відповідати в Уряді за питання, пов'язані з супроводом інвестицій. Виконання обов'язків Урядового уповноваженого покладено на Першого заступника Міністра фінансів України Оксану Маркарову [7].

Висновки з цього дослідження. Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності в області, на нашу думку, є: несприятливий інвестиційний клімат; недосконала законодавча база; неналежна підготовка

інвестиційних проектів та програм та їх недієвість; нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Відтак, задля підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни та активізації інвестиційної діяльності як на макро, так і на мікрорівнях необхідно: уряду та керівництву країни дотримуватися активної позиції щодо залучення інвестицій; підтримувати на державному рівні програми та проекти зарубіжних та вітчизняних інвесторів; продовжувати формування сприятливого інвестиційного клімату; забезпечувати прозорість, «партнерські» відносини між державою та інвестором; розвивати інвестиційний ринок та сприяти його інтеграції у світовий простір.

Лише активна позиція та комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- і макрорівнях, дозволить з максимальною ефективністю реалізувати в області і свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому [8].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вінник О.М. Інвестиційне право: Навчальний посібник / О.М. Вінник. – К.: Юридична думка, 2005. – С. 11-12.
2. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: Підручник / М.П. Денисенко. – К.: Алерта, 2003. – С. 59.
3. Д'яконова І.І. Теоретичні та економічні основи інвестиційної діяльності / І.І. Д'яконова. – Суми, 1998. – 65 с.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
5. Інформація про стан соціально-економічного розвитку Сумської області за січень-листопад 2016 року // www.gue.sm.gov.ua/index.php/uk/2013-04-18-21-50-12/418-informatsiya-pro-stan-sotsialnoekonomichnogo-rozvitku-sumskoj-oblasti-u-2016-rotsi.

6. Капітальні інвестиції у січні-вересні 2016 року експрес-випусків 25.11.2016 № 207 // www.sumy.ukrstat.gov.ua/?menu=8&year=2016&month=11.

7. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні / Пересада А.А. – К.: Лібра, 1998. – 362 с.

8. Стояненко І. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та шляхи покращення // Науковий клуб «SOPHUS». – 2014. – Секція 3 // www.sophus.at.ua.